

3. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
4. Рубашенко М. Кримінальна відповідальність за колабораціонізм за чинним КК України . *Соціальна функція кримінального права: проблеми наукового забезпечення, законотворення та правозастосування: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Харків, 12–13 жовт. 2016 р.). Харків: Право, 2016. С. 328–331.
5. Кравчук О., Бондаренко М. Колабораційна діяльність: аналіз нової статті 111-1 Кримінального кодексу України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 3. С. 198–204
6. Стефанів Н. С., Орлеан А. М., Берднік І. В. Коментар щодо розмежування складів кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 111-1 та ст. 436-2 КК України . Тренінговий центр прокурорів України. URL: <https://www.facebook.com/ptcu.gr.gov.ua> (дата звернення 06.06.2022)
7. Гунько Н. Загальнотеоретична характеристика законодавчої техніки. *Національний юридический журнал: теория и практика*. 2019. Серпень. С. 5–8.

Ключові слова: державна зрада, колабораційна діяльність, криміналізація, кримінальна відповідальність, диференціація.

Key words: state treason, collaboration, criminalization, criminal responsibility, differentiation.

ПЛОТНІКОВА АЛІНА ВОЛОДИМИРІВНА

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
доцент кафедри державно-правових дисциплін, кримінального права
та процесу, кандидат юридичних наук, доцент, адвокат*

НОВІ ЗАСОБИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ВІЙСЬКОВІЙ АГРЕСІЇ

Війна в Україні зумовила необхідність вирішення складних питань щодо посилення охорони державних та суспільних інтересів від злочинних посягань у тому числі кримінально-правовими засобами.

У складних умовах 3 березня 2022 р. було прийнято Закон № 2108-IX, яким було криміналізовано нові для вітчизняного кримінального права складі кримінальних правопорушень, які було об'єднано назвою «колабораційна діяльність».

На нашу думку, підстава криміналізації співпраці з державою-агресором існувала ще у 2014 році, коли виникла соціальна потреба (соціальне замовлення) в посиленні охорони національної безпеки України.

Складна конструкція ст. 111-1 КК України, значна кількість кримінальних правопорушень, що передбачені нею, наявність встановленої відповідальності за державну зраду та за пособництво державі-

агресору, що викликає необхідність розмежовувати вказані склади кримінальних правопорушень, обумовлюють необхідність з'ясування сутності вказаних діянь з метою недопущення неоднакового правозастосування та уникнення кримінальної відповідальності тими, хто вчинив злочин на шкоду державному суверенітету, територіальній цілісності, національній безпеці та іншим національним інтересам України.

Метою доповіді є запрошення наукової спільноти до дискусії з приводу доцільності криміналізації колабораційної діяльності, з'ясування змістовної її наповнення та розмежування з іншими кримінальними правопорушеннями на сучасному етапі протидії кримінальним правопорушенням проти основ національної безпеки України.

Правова визначеність є елементом верховенства права та є вирішальною коли постають питання щодо довіри до системи правосуддя, а отже і правові норми мають бути чіткими і не припускати довільного тлумачення.

Ст. 111-1 КК України об'єднала склади кримінальних правопорушень, які визначають різні варіанти співпраці з державою-агресором.

Хочу привернути увагу до низки проблем, що виникають при аналізі різних проявів колабораційної діяльності.

Передусім, йдеться про визначення тимчасово окупованої території. Для дії цієї статті це питання є принциповим, оскільки від його вирішення залежить наявність або відсутність складу кримінального правопорушення зокрема такого прояву співпраці з державою-агресором як добровільне зайняття громадянином України посади, не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, у тому числі в окупаційній адміністрації держави-агресора (ч. 2 ст. 111-1 КК України).

При цьому, вкрай важливо встановити час, з якого та чи інша територія вважається окупованою.

Вочевидь, законодавець цим поняттям прагнув охопити і ту територію, яка була окупована ще у 2014 році. Це підтверджується також положеннями Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [1].

Так, відповідно до ч. 2 ст. 1 вказаного Закону, датою початку тимчасової окупації Російською Федерацією окремих територій України є 19 лютого 2014 року.

Окремі об'єкти нафтогазовидобування в межах континентального шельфу України є окупованими Російською Федерацією з 19 лютого 2014 року. Перелік таких об'єктів визначається Кабінетом Міністрів України.

Автономна Республіка Крим та місто Севастополь є тимчасово окупованими Російською Федерацією з 20 лютого 2014 року.

Окремі території України, що входять до складу Донецької та Луганської областей, є окупованими Російською Федерацією (у тому числі

окупаційною адміністрацією Російської Федерації) починаючи з 7 квітня 2014 року. Межі та перелік районів, міст, селищ і сіл, частин їх територій, тимчасово окупованих у Донецькій та Луганській областях з цієї дати, визначено Президентом України за поданням Міністерства оборони України, підготовленим на основі пропозицій Генерального штабу Збройних Сил України [1].

Таким чином, правозастосовнику кожного разу потрібно підтвердження отримання відповідною територією статусу тимчасово окупованої із точним зазначенням меж такої території і часу окупації задля правильного застосування положень ст. 111-1 КК України.

Наступним є питання розмежування складів кримінальних правопорушень, передбачених ч. ч. 2, 5 ст. 111-1 КК України від передбаченого ч. 7 цієї статті. Так, у ч. 2 вказаної статті, зокрема, йдеться про добровільне зайняття громадянином України посади, не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території; в ч. 5 статті – про добровільне зайняття громадянином України посади, пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, а ч. 7 статті встановлює відповідальність за добровільне зайняття громадянином України посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території.

Думається, що норма, передбачена ч. 7 ст. 111-1 КК України є спеціальною щодо передбаченої ч.ч. 2, 5 ст. 111-1 КК України, таким чином, якщо йдеться про зайняття керівної посади наприклад в прокуратурі, то вчинене, за наявності інших обов'язкових ознак цього складу слід кваліфікувати за ч. 7 ст. 111-1 КК України.

Разом з тим, як бути у випадку, коли особа обіймає посаду не пов'язану з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій в суді чи прокуратурі?

Думається, що все ж за задумом законодавця такі дії повинні кваліфікуватися за ч. 2 ст. 111-1 КК України. Разом з тим, відповідне вирішення цього розмежування потребує додаткових роз'яснень.

Ще однією проблемою є розмежування колабораційної діяльності із державною зрадою (ст. 111 КК України) і пособництвом державі-агресору (ст. 111-2 КК України).

Визначення державної зради є більш загальним щодо колабораційної діяльності і через це, колабораційна діяльність виглядає як окремо виділені законодавцем випадки державної зради.

Такі ж саме питання щодо розмежування виникають і щодо пособництва державі-агресору, яке подібне і до колабораційної діяльності і має спільні ознаки і з державною зрадою.

В якості ознак для відмежування державної зради від колабораційної діяльності зазначається, що державна зрада завжди вчиняється громадянином України, а колабораційна діяльність – не завжди, держа-

вна зрада може вчинятися на користь будь-якої держави, а колабораційна діяльність – лише на користь держави-агресора [2].

Разом з тим, ці відмінності є окремими випадками, але в багатьох ситуаціях потрібні будуть відповідні роз'яснення щодо розмежування вказаних кримінальних правопорушень, або ж таке тлумачення скрадатиметься на підставі аналізу судової практики.

Це далеко не всі проблемні питання, які виникають при аналізі нових засобів кримінально-правової політики протидії військовій агресії.

Вважаємо, на даний час варто об'єднатися задля вирішення цих питань з метою недопущення того, щоб винні у злочинах проти основ національної безпеки України, проти військових, які захищають Україну, залишилися без відповіді.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
2. Кравчук О., Бондаренко М. Стаття «Колабораційна діяльність: аналіз нової статті 111-1 Кримінального кодексу України» // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://hrvector.org/podiyi/22-03-20-mbo>

Ключові слова: колабораційна діяльність, державна зрада, національна безпека України, окупована територія, кримінально-правова політика, військова агресія.

Key words: collaboration activity, state treason, national security of Ukraine, occupied territory, criminal law policy, military aggression.

СТЕПАНЕНКО ОКСАНА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук, доцент*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

В попередніх дослідженнях ми встановили, що систематичність як ознака домашнього насильства характеризується двома критеріями: кількісним, тобто багаторазовість періодично здійснюваних дій та якісним, тобто взаємозв'язком, внутрішньою єдністю, що утворюють певну лінію поведінки винного щодо конкретного потерпілого чи потерпілих. Лише за наявності як кількісного так і якісного критерію можна стверджувати, що насильство має систематичний характер. В наступних публікаціях ми уточнили та конкретизували зміст кількісного критерію систематичності як ознаки домашнього насильства, вказавши, що ст. 126-1 КК України передбачає вчинення особою три